

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjzabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Áron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**.

Néhány szó a veres borokról. *)

II.

Több hónapja mult annak, mióta megigértem, hogy a veres borok előállításáról is meg fogok emlékezni, most tehát hozzá is kezdek, bár attól félek, hogy erdélyi olvasóim közül csak kevesen lesznek azon szerencsés helyzetben, hogy soraimnak még az idén hasznát vehessék.

A veres és a fehér bor előállítása főként abban különbözik, hogy az elsőnél a must a szőlő héja és kocsánja nélkül, ennél pedig avval együtt forr. Ha a kék szőlőt mindjárt szüretkor lesajtoltjuk, a bor fehér lesz, mint azt a pezsgő is mutatja, mely főleg kék szőlőből (Pinot noir) készül. A veres bor setét színét a hosszas erjedés után nyeri, mert ekkor a szőlő héja, mely leginkább tartalmazza a festanyagot, megpuhul és sajtolás következtében a musthoz vegyül. De a hosszas erjedés nem csak festanyaggal látja el a bort, hanem teljesebb ízt, több testet és bizonyos fokú fanyarságot is ad neki, mely fanyarság a feloldott csersavtól (tannin) származik. Ezen elveknek módosítása hozza létre a veres bornak különböző előállítási módjait; minden országnak, minden vidéknek sajátos rendszere van a veres bor készítésénél. Fordulnak elő veres borok koromfeketén, nyersen és fanyaron, mint akár

az orvosság; ismét mások szép rubinpirral, kellemekek, szelidek mint a tej. Kinek van hát igaza? Én azt hiszem, hogy minden esetre annak, ki borait legkönnyebben és legdrágábban adhatja el. A szőlőművelés célja a nyereség, és ki csak saját izlését elégíti ki, az nem felel meg e célnak, mert mások aligha fogják borait megvenni. Ha borainkat elárusítani akarjuk, vevőink szájjaze szerint kell azokat előállítanunk és hogy ha általánosan elismert szakértők borainkkal meg vannak elégedve, biztosak lehetünk hogy azoknak értékét előbb utóbb a nagy közönség is méltányolni fogja. Miután azt hiszem, hogy a jelzett célt gyéresi Carbenet borommal értem, bátran ajánlhatom másoknak is a magam rendszerét. Midőn azt mondom, a magam rendszerere, világért sem azt értem, hogy ezen eljárást én fedeztem fel, hanem csak annyit, hogy azt másoktól tanulva alkalmaztam és helyi viszonyainknak megfelelőnek találtam. Mielőtt azonban munkához fognánk, tisztában kell lennünk az iránt, hogy mit akarunk elérni. Én részemről nyíltan kimondom: oly bort akarok termelni, mely a mennyire lehet, a legfinomabb bordeauxit közelítse meg. Nem várom azt, hogy a bordeauxival azonos bort fogok termelni, jóllehet ugyanazon szőlőfajokat, ugyanazon művelési módot és hasonló előállítási eljárást alkalmazok; mert, ha meg vagyok is győződve arról, hogy a szőlőfajok határozzák meg többnyire a bornak jellemét, másrészt épen úgy

*) Lásd az „Erdélyi gazda“ mult évi 47. számát.

tudom és vallom, hogy a bornak minősége, sőt részben jelleme is az éghajlat és talajtól függ. Nem arra törekszem tehát, hogy bordeauxi bort állítsak elő, hanem olyant, mely a bordeauxi borhoz minél inkább hasonlítson és annak nemes tulajdonságából minél többet birjon. Azon szabályok, melyeket itt leírok, csakis ily értelemben veendőek és csakis a bordeauxi szőlőkre lesznek teljesen alkalmazhatók, bár azt hiszem, hogy kevés módosítással az oportó és burgundi szőlőre is reáillenek. Ezekre nézve azonban nincs elég gyakorlati tapasztalásom, hogy megbízhatóan nyilatkozhattam volna; a mit pedig saját magam nem tudok, arra másokat sem fogom soha oktatni! Bár minden gazdasági író szem előtt tartaná a szabályt!

A bordeaux-szőlők azon nagy előnnyel bírnak, hogy normalis évben mindannyi egyszerre érik. A Merlot látszólag ugyan hátrább áll, mint a többi, de az utolsó tíz nap alatt eléri őket, jóllehet a többi már rég setét színű és türethetően édes volt. A Verdó-fajt is később érőnek tartom, de még nem vagyok arról teljesen biztos, 1875-ben érésében kétségkívül elmaradt. Ezen együttlérés mint mondtam nagy előny és a bornak további fejlődésére különös befolyással van. Én eddig soha october 10-ike előtt és 20-ika után nem szüreteltem e veres szőlőket és nem is tanácsolom senkinek, hogy tovább várjon, ha csak azt nem akarja kockáztatni, hogy édes bora legyen, pedig a veres bornak nem lehet nagyobb hibája, mint az édesé. A szőlőt először is a szőlőörön eresztjük le és törjük át, azután haza visszük és ott lehető gyorsan arra alkalmas rostélyon át lemorzsoljuk és kádba töltjük. *)

A kádak mint egy 9 hectolitert (80 erdélyi veder) tartalmaznak és szélüktől 15 1/2 centiméternyire (6") szoktak megtölteni.**) Továbbá 15 1/2 centiméterrel a must felszíne alatt -- tehát 31 cm. illetőleg 1 lábra a kád felső szélétől -- átlukgatott falap van alkalmazva, mely a tiszta mustot keresztülereszti, de a kocsánokat, héjjakat és magvakat alul visszatarthatja. Ezen egyszerű szerkezetnek inten-

tiója az, hogy a kocsánok a mustban úgy szőlővel, minduntalan fürdőkessenek, a nélkül, hogy a levegővel érintkezésbe jönnének. Miután a szín és zamat a héjjakban foglaltatik, felette szükséges ezeket a nedvesség befolyása alatt teljesen megpuhítani, úgy, hogy a sajtó ezen drága tulajdonokat minél inkább kiszoríthassa, ezt pedig legcélszerűbben a leirt állandó fürösztés által érjük el. De még más előnye is van ezen eljárásnak. A szabadon levő kocsánok mindig bizonyos részlet légköri levegőt tartalmaznak, miért is a must felszínén szoktak uszkálni s néhány nap alatt meglehetősen szilárd tömeggé válnak, mit a francziák kalapnak szoktak nevezni. Ezen tömegben tetemes mennyiségű meg nem erjedt cukor van jelen, ez okból több vidéken p. o. Burgundiában, hol a kalap képzés előfordul, ismételten megtördelik a tömeget és a musttal vegyítik. A légköri levegővel folyvást érintkező cukor azonban nagyon gyorsan eczetsavas erjedésbe mehet át és a bor, — kivált könnyebb fajtájú — oly betegségeknek örökli csiráját, melyektől megszabadulni soha sem képes. E veszélynek teljesen elejét vesszük, ha a leirt átlukgatott falapot alkalmazzuk. A kádat azután közönséges fedővel látjuk el, melyre rendszeren finom pokróczot terítünk és az erjedést bántatlanul lefolyni engedjük. A helyiséget fűtjük és mennyre lehet 16° R.-en tartjuk. A must az erjedés alatt 24 — 26° R.-ig megy és ha ismét 18 — 16°-ra visszazáll, célszerű lefejtetni s meleg pinczébe helyezni, hol a csendes erjedést erjedő csapok segítségével lassan-lassan elvégzi. A zajos erjedés nálam lefejtés előtt 5 napnál kevesebbet és 10 napnál többet soha sem tartott. Hogy ha a fiatal kor nem elég setét, azért megijedünk nem szabad, az első vagy második lefejtésnél megkapja szép setét színét és számos éveken át meg is tartja, e tekintetben bordeauxi szőlőim soha sem csaltak meg. Finom bornak nem is szabad tulságosan setétnek lenni, közönséges bornak, minél sötétebb, annál jobb, mondják a borkereskedők, mert így több vizet bír el. A bor lefejtése után a törkölyt ki nem sajtoltatom. Nem tudom biztosan, hogy ezen eljárás szükséges-e, de annyi tény, hogy a legtöbb és legjobb bordeauxi pinczékben sohasem alkalmazzák és meggyőződésem az, hogy leghelyesebben járunk el, ha e jó példákat minél lelkiismeretesebben követjük. Attól fél-

*) Lehet, hogy az újabb szerkezetű szőlőöröknél a lemorzsolásnak előbb kell megtörténnie. P. J.

**) Bordeaux vidéken gyakran 113 hectoliter (1000 erdélyi veder) tartalmu kádak is fordulnak elő, de én a kisebbeket reánk nézve célszerűebbeknek tartom, mert könnyebben kezelhetők és tisztán tarthatók. A leirt kádakat kolozsvári kádároknál meg lehet kapni. - P. J.

nek ugyanis Bordeauxban, hogy a bor keserű izt kaphatna, finomságában pedig veszthetne.

Miután az egyes bordeaux-szőlők nálam külön táblákban termeltetnek, külön is szedetem és erjesztem őket, mert felette fontosnak tartják azt, hogy csak azon szőlő kerüljen egy kádba, mely ugyan, egy napon lett szüretelve. Mihelyest a zajos erjedés lefolyt, a különböző kádak tartalma igen nagy pontossággal megkeverendő, úgy hogy minden hordóba minden egyes szőlőfajból egyenlő arányban jusson. Még czélszerűbb, ha valamennyi kádnak tartalmát a csendes erjedés czéljából egyetlennel egy nagy hordóban egyesíthetjük, mert így az egész bor egyenlő lesz, de magánpinczében alig lehet oly nagy hordót elhelyezni. Szememre vethetnék, hogy ily móddal a különböző szőlőfajoknak soha sem nyerhetjük ugyanazon arányát, mert egyik évben egyik, másikon másik szőlőfaj termett többet és jobbat. Ily ellenvetést azonban csupán theoretikus mükedvelő tehet, mert minden gyakorló szőlész jól tudja, hogy két évből származó bor sohasem lehet egyenlő és csakis az össze-vissza zagyvált vagy épen gyártott bornak fogyasztói lehetnek azok, kik ilyesmit várnak.

Hogy a csendes erjedés a különböző kádakból összevegyített és kiegyenlített mustban folyjon le, azt nagyon fontosnak tartom, mert csak így érhetjük el a szűrt lének teljes egyformaságát. Oly borok, melyek később vegyítettnek, alig érik el azon tökéletes összhangzatot, melyet finom és gyakorlott nyelv első osztályu borban okvetetlenül keres. Nekünk laikusoknak fogalmunk sincs arról, hogy a külföldi híres borkóstolók mennyire kimivelték nyelvüknek, hogy úgy mondjuk, izelő mesterségét, mily véghetetlen pontossággal és biztonsággal ismerik fel és határozzák meg a borkezelésben elkövetett legcsekélyebb hibát is.

Én veres boraimra mindaddig alkalmazom az erjedő csapokat, míg egészen le nem csendesednek. Új év után lefejttem őket, azon évben pedig még háromszor. Nézetem szerint, ha e borokat legjobb minőségükben kívánjuk fogyasztani, az ötödik év előtt palaczkra nem huzhatók.

Lehet, hogy a leirt módon előállított bor, a magyar nyelv izlésének nem mindig fog megfelelni, mert nálunk megszokták a 6 hétig — 2 hónapig a tör-

kölyön erjedett veres bor fanyarságát, pedig épen ezen fanyarság miatt nem becsülik a külföldiek. Különben azt hiszem, hogy minél inkább terjednek a magyar borok a külföldön annál inkább fog módosulni a megszokott erjesztési rendszer. Világért sem akarom állítani, hogy minden szőlőfajra nézve a rövid idejű erjedés és morzsolás ajánlatos volna, mert némely faj. kivált a nemes Pinot (kis-burgundi) és az oportó kevés tanninnal bírva, nemesak eltűri de szükségeli a huzamosabb erjedést — de ezt sem tovább, mint néhány hétig. Erdélyben a nemes bor termelést egyáltalában csakis a nagy szőlőbirtokosoknak ajánlom, mert a kádaknak és fűtött erjesztő helyiség költsége nagy, továbbá, mert a jó veres bor előállítása oly nagy gondot és pontosságot kíván, melyet kisebb termelőtől alig várhatunk.

Ki finom bort akar előállítani, ne higgye, hogy eleget tett, ha finom szőlőt ültetett, a szőlőtelep beállításától míg a bor palaczkba kerül, egyetlenny pillanat sem telik el, mely a legnagyobb figyelmet ne igényelné: a mivélés, szüret, erjesztés, pinczekezelés, palaczkrahuzás — mind mind a legkiválóbb gondot és terjedelmes ismeretet kíván. De még ez sem elég. még azt is kell értenünk, hogy a bort miként és mikor kelljen inni; ügyetlen Amphytrion a legjobb bort is megronthatja ha oly ételek mellett adatja fel, melyek ahhoz nem illenek.

A veres bor mivéléséről és előállításáról már most elég részletesen értekezvén, a pinczekezelés leírását illetékesebb tolltól várom; de lehet, hogy egy későbbi alkalommal néhány hasznos megjegyzést fogok közölni arról, miként kelljen a különféle borokat alkalmazni. —

Paget János.

Apró fekete rovaraink.

(Thrips frumentarius nova species Beling.)

Kolozsvár és Kolozs-Monostor vetésein apró fekete rovar ütötte fel tanyáját, mely jelenleg különösen búzán látható, és pedig oly nagy mennyiségben, hogy ha a fáradságot nem sajnáljuk, olykor 50—100-at is megolvashatunk egy egy kalászon. Főnylő fekete színe, nyulánk termete, meglehetősen gyors járása, csoportos megjelenése eléggé jellemzik; hossza mintegy másfél milliméter.*) Közlebről tekintve, jó szemű ember észreveheti csápját, lábait, a test hegyes végét, valamint a potroh háti oldalá-

*) Utóbbi közlésnél tévedésből állott 1—5 millim. 1,5 millim. helyett.

nak közepén nyugvó szárnyait is, mely utóbbiak szabad szemmel nézve szürkésen fénylőknek látszanak. Ha kezünkbe vesszük, vagy fehér papírra helyezük, megtekinthetjük mozgásait s ugyanakkor láthatjuk azt is, hogy gyakran potrohát felemelve, mintegy tótágast állva, halad tova, néha pedig picziny szárnyait mozgatva, szökdécel. Hogy valódi röplésre is képes volna, mint ezt egy közel álló rokonáról Taschenberg mondja,*) nem észleltem. Miután e kis rovar megismerlünk, keresgéljünk kissé a kalászon, hol könnyen megtalálhatjuk az állat petéit is, melyek az egyes füzérek belső oldalán a polyvák tövére vannak lerakva. Ezek sárgába hajló fehér színt mutatnak, hosszukások, s nem sokkal nagyobbak egy homok szemnél. Ki ezen részeket szabad szemmel észre nem veheti, mindenesetre megláthatja kézi nagyítóval. Bővebb megtekintést pedig, mint a rovar kicsiny voltából önként érthető, csak górcsővel eszközölhetünk, s ily módon azután a szerveket részletesebben is vizsgálhatjuk.

Górcső alatt nézve ez állatka egészben véve fekete színt mutat, itt ott azonban, különösen az egyes testszelvények érintkezési helyein vörös szín is tűnik át; továbbá a lábtő, valamint az első pár láb alszára, és a csáp hat végső tagja barnássárga színben jelenik meg. Az egész testen, s épen úgy a csápok és lábokon is, apró szőrök és serték mutatkoznak; s ezeken kívül a toron és potrohon nagyobb, részint görbe, részint s leginkább egyenes serték láthatók, melyek különösen a potroh szelvényeinek két oldalán, és az utolsó szelvény végén igen szembőlők.

A fej kissé hosszukás négyszöget képez, melynek mellső szegletei le vannak kerekítve. Itt van elhelyezve két összetett szem, s ezek között három mellékszeme; mely utóbbiak úgy állanak, hogy az őket összekötő vonalok csinos háromszöget adnak ki. A két csáp az összetett szemek között és előtt van beillesztve, s mindenike 8, 8 tagból áll. E csápok közt legvastagabb a 4-ik, leg-hosszabb a 3-ik és 4-ik. Az első csáptag meglehetősen vastag, s mellső végén kissé vékonyodó; a második tag vastagságra nézve körülbelül az elsővel egyenlő, de mellső vége ki van vájva; 3. 4. és 5-ik tag tojásdad idomú, a 6-ik tag alakja tojásdadtól hengeres felé közeledik, a 7-ik hengeres, s mind a 6-ik, mind a 7-ik kisebb az előtte állónál; a 8-ik tag kúpídomú, s mind hosszúság, mind különösen vastagságra nézve jóval kisebb az előtte állónál.

Előtör szabad, s felyülről tekintve jobb és baloldalának közepe táján vagy annál valamivel hátrább, kiálló szegletet mutat. Közép és utótör együttvéve körülbelül oly hosszú, mint a potroh három első szelvénye. A három pár láb mindenike két tagú lábtőt (tarsus) visel, melynek végén a rovaroknál általában előforduló két karom hiányzik, s a helyett egy szívó talp (szívó tálcza) látható; s ez sima felületen is könnyűvé teszi a megkapaszkodást. Az első pár láb különbözik némileg a többi-

ektől; ugyanis czombrészelete jóval erősebb, s a lábtő beloldalán egy kis fűrészfog alakú kiemelkedéssel bír. Két pár ezüstfehér színű, hosszú, keskeny szárnyuk van; melyek mellső tapadási részletüket kivéve, széleiken hosszú feketés színű sertékkal sűrűn vannak szegélyezve. A szárnyak nem érnek a potroh végéig, csakis a 4 első potroh szelvényig nyulnak el, sertéi azonban egész a 6-ik szelvényig terjednek.

A potroh 9 szelvényből áll, melyek hátrafelé mindinkább keskenyednek; úgy hogy a 8-ik már igen csekély harántátmérővel bír, a 9-ik pedig egészen csőidomot mutat.

Az eddig mondottak után hamar tisztába jövünk azzal, hogy a mi apró fekete rovaraink a *Physapoda* (hólyagláb) család *Thrips* (hólyagláb) nemének valamelyik fajtát képezi. E rovarnemnek több faja van; melynek közül legismertebb a *Thrips cerealium* s a gazdasági irodalom legtöbb feljegyzése is erről szól, mint a mely gabnaféléken fordul elő! Ezenkívül van még egy faj, melyet Beling Tódor talált és a bécsi állat-növénytanai társulat 1872. oct. 2-án tartott ülésén ismertetett*). Erről azt mondja ő, hogy az általa ismert és olvasott fajok egyikével sem egyez meg, miért is, mint addig ismeretlen új fajt, *Thrips frumentarius* nak nevez el. A mi apró rovaraink semmi esetre sem egyeznek a *T. cerealium* mal, míg a *T. frumentarius* ról előttünk álló leírás teljesen rájuk illik, s ezért bátor voltam e cikk felibe, habár egyelőre zárjel közt, a szóban forgó nevet illeszteni.

Ha most ezen *Thrips frumentarius* életviszonyaiba akarunk betekintést szerezni, úgy positiv adatok hiányában, leginkább csak következtetésekre vagyunk utalva, melyeket a vele rokon rovarok s különösen a *T. cerealium* életviszonyaiból vonhatunk le, mely utóbbival valószínűleg legtöbb tekintetben megegyez.

Hány nemzedéket adhat évenként e rovar, e kérdésre ezuttal nem felelhetünk, s Beling arról sem szól, miáltal különböznek a hímek a nőstényektől. A közeli rokon *T. cerealium* ról e tekintetben feltűnő különbség van, mert a hímeknek nincsenek szárnyai, míg a *T. frumentarius* nál szárnyatlanokat — legalább mostanában — nem találhatunk. Észleltem azonban megfigyeléseim közepett oly körülményt, mely talán nyomába vezet a hímeknek. Ugyanis, ha ez állatkákat figyelemmel kísérjük, észrevehetjük, hogy egyes kis példányok a nagyobbakra felmásznak vagy épen azok hátán ülnek. Ily kisebb példányok górcső alatt nézve, nemcsak kisebb voltak, hanem egyéb körülmények miatt is különböznek a többiektől. Nevezetesen szárnyaik hosszabbak, úgy hogy annak sertéi a 8., 9-ik potrohgyűrűig érnek, első pár lábukon a czomb vastagabb, s a lábtő fűrészfogalakú kiemelkedése nagyobb, végre míg a többiekben potrohuk szétnyomása által kivétel nélkül megta-

*) Dr. Taschenberg schädliche Insekten etc.

*) Verhandlungen der k. k. zoolog. bot. Gesellsch. Wien. XVII. Band 1872i 65. l.

látam a petéket és petékkel telt igen könnyen szembeöt-
lő petefészkeket, ezeknél ilyeneket soha sem vettem észre.
Azért valószínűnek tartom, hogy az említett kisebb pél-
dányok himivarúak, mely feltevésnek helyes vagy hely-
telen voltát többszörösen ismételt vizsgálatok fogják el-
dönthetni.

A kifejlődésről csak annyit mondhatunk, hogy
félátalakulással történik; t. i. a már fenntebb ismertetett
petékből kikelő álcák többszöri vedlés után köz-
vetlenül alakulnak át fejlett rovarokká, a nélkül, hogy
bábállapoton keresztül mennének. Az álcák ugyanott tar-
tózkodnak, hol a kifejlettek, mit úgy a petelerakás helyéből,
mint a *T. cerealium* életmódjából is következtethetünk.
Ez álcák Beling szerint sárga színűek; potrohuk vége
veres, barna-veres vagy barna, lábaik valamint csáp-
jaik is feketések.

Nevezetes kérdés az is, hogy vajon a peték telel-
nek-e át, vagy pedig magok a rovarok? Erre nézve Ta-
schenberg azt mondja a *T. cerealium*-ról, hogy ezek ősszel
és később is nagy mennyiségben láthatók korhadó gyöke-
reken s különböző búvóhelyeken s a következő tavaszon
igen korán jelennek meg, miből valószínű, hogy nem pe-
ték, hanem kifejlett állatok áttelelése biztosítja a faj jövő
évbéli fennmaradását.

Előfordulására nézve a legelső feljegyzés
1872-ben történt. Jelenleg Kolozsvár és Kolozsmonostor
határában roppant mennyiségben szerepel, s valószínűleg
sok más helyen is. És ezenkívül mostanában Felvinczről
és Maros-Vásárhely környékéről láttam. A „Pesti Napló“
jun. 9. esti kiadásában egy Körös-Ladányból kelt levél
„hosszu szipornyájú kis fekete bogár roppant mennyiség-
éről“ tesz említést, mely „a búza szemét ép úgy teszi
tönkre“ sat. ugyancsak a P. N. jun. 10. esti kiadásában
Temesből kelt gazdasági levél „a kalászkban 100 számra
hemzsegő apró hosszukás rovarról“ szól, „melynek szű-
rásától a kalász összezsugorodik, s a magképzés tönkre
tétetik.“ Az itt panaszolt rovarok nagy valószínűséggel
azonosak a mi apró fekete rovarainkkal. Az öst. Landw.
Wochenblatt jun. 3-ki számában Haberlandt tesz említést
Bánátból beküldött *T. frumentarius*-okról, melyek ott
kártékonyoknak bizonyulnak. Az idei felszólalások
leginkább búzára vonatkoznak, Beling pedig előbb
rozson, majd búzán találta; s midőn az árpa hányta fejét,
erre is elterjedtek. Jelenleg nálunk is búzán tanyáznak,
rozson alig egy-kettő található; s vajon átmenend-e
az árpára is, ezt rövid időn meg fogjuk tudhatni. Felemlit-
tem, hogy legnagyobb számmal oly búzakaralászon lát-

hatók, melyek még hasban vannak; s Beling is mindenik
veteményen akkor látta őket fellépni, midőn az épen fejét
hányta kezdte. Gabnákon kívül Beling Censaurea jace-
au és *Cynosurus cristatus*-on látta őket aug. hóban. Kolozs-
vártt most is található vadon növény virágokon; így né-
mely lóhere fajokon, (*Trifolium pratense*, *repens*, *monta-
num*) továbbá némely fészkes virágzatokon s különösen
Chrysanthemum leucanthemum-on. Táplálékukhoz
részint rágás, részint szívás által jutnak; s azt a növény
nedvein kívül felületesen fekvő sejtek képezik. Kicsiny
voltageknál fogva nem igen vehető észre, miképpen rongál-
ják szájrészeikkel a növényt; csakis annyit látunk, hogy
egy-egy helyen hosszasabban időznek, a *Chrysanthemum*-
nál pedig egyes virágokba bebújva szemléljük őket,
midőn is potrohuk vége felfelé áll.

Igen fontos dolog volna, ha megállapított tény gya-
nánt állana előttünk: mennyire veszélyesek e ro-
varok? De e tekintetben a sokkal ismertebb *T. cerealium*-
ról is igen kevés van feljegyezve; valószínűleg a jelen év
tapasztalat dúsabbakká teend bennünket. Az általam látot-
takból annyiban igen nehéz következtetni, a mennyiben
Kolozsvártt akkor lettünk figyelmesek e rovarra, midőn
épen a fagy is jelentkezett; s így bajos volna megítélni,
mennyit tulajdonítsunk a fagnak, mennyit e rovarnak.
Gyakorlati gazdáktól hallottam, hogy ők évenken át látták
e rovarnak más fajtát, (valószínűleg *T. cerealium*) a nélkül,
hogy a miatt a vetések szenvedtek volna. A mostanában
történő felszólalások azonban igen panaszos hangon be-
szélnek, s a mag ki nem fejlődéséről, elpusztulásáról, a ka-
lászok megsárgulásáról sat. tesznek említést, így nem le-
hetetlen, hogy az említett biztató szavak ez évben nem fog-
nak valósulni. Nördlinger*) és Taschenberg felemlítik,
hogy a *T. cerealium* kárfelele folytán a gabnaszemek nem
fejlődnek ki. Beling hasonlóképen nyilatkozik, említi to-
vábbá, hogy a kalász nyeléről egyes füzérek lehullottak,
s a kár a termésnek egy vagy több százaléka rugott.

Végül arról kellene szólni, mit tehetünk e ro-
varok ellen, ha nem is ez évben, de legalább a jövő-
ben. E tekintetben ismereteink jelen állása mellett egészen
tehetetlenek vagyunk. Nem ismerjük részleteiben élet-
módjukat; nem ismerjük biztosan az általuk okozott ká-
roknak sem mennyiségét, sem minőségét; s így az ellenük
való fellépésre nem is gondolhatunk. A jelen év valószí-
nűleg tájékozottabbakká teend bennünket, és észleleteink
összegyűjtögetése talán valamikor hasznos szolgálatot fog
tehetni.

Dr. Szaniszló Albert.

T A R S A L G Ó.

Uj irodalmi vállalat.

Az országos gazdasági egyesület máj. 4-én tartott vál-
tásán Kodolányi Antal, Máday Izidor, Emich Gusztáv és Tormay
Béla benyújták az általuk megindítandó gazdasági könyvkiadó-

vállalat tervezetét és kéri az egyesület erkölcsi támogatását; a
tervezet következő:

„Hazánkban a földmivelés, a nemzeti jólét, a vagyonszo-

*) Nördlinger. Die kleine Feinde der Landwirtschaft.

dás; s e szerint a hatalom alapja. Mindamellét a földmivelés koránt sem foglalja el azon haladott fokot, melyet az ország fontos érdeke megkíván, hanem sokszorosan elismert tény, hogy földmivelésünk messze elmaradt más országoké mögött és az üzletvitel messze alól áll azon fokon, melyre hazai viszonyaink közt fejleszhető lenne.

Azon okok közt, melyeknek a mezőgazdaság üzlet hátramaradása tulajdonítható, egyik első helyet foglalja azon körülmény, hogy gazdaközönségünk érlelmiségének emelésére, ismereteinek bővítésére szolgáló szakmunkákat részint kevésbé hajlandó igénybe venni, de mi legfőbb, ily munkák rendelkezésére nem állanak és azok, kik nálunk gazdasági munkákat olvasni kívánnak, kénytelenek külföldi drága munkákat beszerezni.

Gazdasági szakirodalmunk hiányos volta a gazdasági tudományak ugyszólván minden ágában észlelhető; az utóbbi évben gazdasági munkák jelentek meg ugyan nagyobb számban és e tereken tagadhatlan, élénkebb mozgalom keletkezett, de e munkák részint egyes konkrét kérdéseket tárgyzó monographiák voltak, részint a gazdasági tanintézetek használatára szánt tan- és kézi könyvek, melyek kimért terjedelmük és szárazabb elméleti irányuk mellett a bővebb tájékozást és olvasmányt igénylő gazdát ki nem elégíthetik. Ezen hiányon lehetőleg segítenők, alólírtak több jeles szakíróval szövetkezve, egy gazdasági könyvkiadó-vállalatot szándékoznak megindítani, mely egyelőre 4 évi cyclusra terjedne ki, és részint eredeti, részint külföldi munkák átdolgozásait bocsátaná e négy évre kötelező előfizetés mellett a gazdaközönség rendelkezésére. A vállalat nézetünk szerint a létező mostoha pénzügyi viszonyok közt sikerre csak akkor számíthat, ha az előfizetési összeghez képest minél több és jobb adatok minél csinosabb kiállításban. Ez önként érhetőleg csak akkor lehetséges, ha a gazdaközönség a vállalatot, kezdeményezők iránt bizalommal viseltetvén, tömegesen pártolja azt. E cél eléréséhez az országos gazdasági Egyesület hazafias testületének tekintélye igen nagy lendületet adhat azon esetben, ha a vállalatnak az egyesület czime (pártfogása) alatt leendő megindításába beleegyezését adja és a kiadandó munkák bírálatát magára vállalni hajlandó.

Alólírtattak ezen kérésük teljesítését reménylik az egyesületnek minden, a földmivelés terén felmerülő közhasznú mozzanat iránt tanúsított nemes érdekeltségétől és a vállalat programját a következőkben bátrak részletezni:

A gazdasági könyvkiadó-vállalat az első 4 évi cyclusban adna 60 iv részint eredeti, részint fordított vagy átdolgozott gazdasági munkát. E munkák sorozata a következő lenne:

Egy a gazdasági ismeretek valamennyitét encyclopaedikus módozban és betűrendben tárgyzó gazdasági ismerettár, mely addig is, míg hazai szakirodalmunk a gazdaság minden ágára nézve a kellő munkákkal el leendő látva; alkalmas kézikönyvül fog szolgálni minden tudvágyó gazdának, annyiban is, a mennyiben, ha valamely őt érdeklő tárgyra nézve ez ismerettárban elegendő adatot nem talál, az ide vágó irodalom termékeiről tudomást fog szerezhető. A többi munkák a következők lennének: 1. „Ismerettár.“ Schnee nyomán fapetszetek-

kel. 2. Settegast „Die Landwirthschaft und ihr Betrieb.“ 3. Kühne „Die zweckmässigste Ernährung.“ 4. Cobbold „Internal Parasits“ angolból. 5. Werner „Landwirtschaftliche Buchhaltung.“ 6. Schubert nyomán gazdasági építészeti. 7. Zlamál „Állatorvosügy rendészet. 8. Tormay „Állattenyésztési alapelvek.“

Ezen munkák 240 sűrű nyolczadrét ivre terjedhetnek.

Ezen sorozatot, a külföldi munkákat illetőleg, csupán tájékozással állítottuk fel, miután, ha időközben az említetteknel jelesebb művek jelennek meg a külföldön, a kitűzött munkák egyike vagy másika helyett az utóbb megjelent jeles művet fognók átültetni.

Az évenként 60 nyomtatott ivnyi munkákért az előfizetési díjat következőleg állapítjuk meg:

Az országos gazdasági egyesület, az erdélyi, valamint a többi gazdasági egyesületek tagjai számára, ugy szintén gazdasági tanintézeti hallgatók számára évi 5 frt, a többi közönség számára évi 6 frt. Könyvvárási vagy egyenkénti megrendelés útján a kiadványok nem lesznek kaphatók. A közönség tehát 4 év alatt 20, illetőleg 24 frtért 240 ivnyi gazdasági munkát kap, melynek a rendes könyvkiadó árak mellett értéke 48—72 frt szokott lenni.

A könyvkiadást megelőző hirdetések kinyomatási és postaköltségeit alólírtak előlegezik. A vállalat anyagi oldala a következő számitáson alapul:

A könyvkiadás megindítható, ha 1000 előfizető jelentkezik, ez mintegy 5500 frt bevételnek felel meg. Az évenkénti 60 iv nyomdai csinos kiállítás és kötése ivenkint az ábrákkal együtt mintegy 65 frtot vesz igénybe, mi 3900 frt; marad 1600 frt;

ebből postaköltség	60 frt.
az országos gazd. egyesület pénztárnokának	100 frt.
küldöncz díj	50 frt.
correctornak	180 frt.

Összesen . . . . . 390 frt.

marad 1210 frt, tehát ivenkint 20 frt a szellemi munka előállítására, mi kétséggivül igen szerény díj, de emelkedhetik azon kedvező esetben, ha az ezernél több előfizető jelentkezik, a mikor azonban a könyvek már kötve adatnak a t előfizetők kezébe.

Kérésünk az előadottak után a következőkben összpontosul:

1. Az országos gazdasági egyesület engedje meg, hogy alólírtattak az egyesület megbízásából, annak pártfogása alatt indíthassák meg vállalatukat;
2. az egyesület vállalja el a munkák bírálatát.
3. az egyesület közlönyei és hazai gazdaközönséghez intézendő felhívás útján ajánlja a vállalatot;
4. az egyesület lépjen az előfizetők közé több példányra nézve, melyeket az általa fenntartott intézetek könyvtáraiban és a tanulóknak buzdításul leendő jutalmazása céljaira felhasználhat.

Az igazg. választmány a tervezett vállalatot, mint a gazd. szakirodalom előmozdítására és terjesztésére irányzott törekvést örömmel üdvözli; a kért erkölcsi támogatást szíves készséggel

gel megadja; a vállalat, illetőleg a könyvek elején e támogatás kifejezéséről szóló nyilatkozat közlését megengedi; a művek terjesztése végett a felhívást közlönyeiben közrebocsátatja; ellenben a kiadandó munkák bírálatát, az azzal járó felelősséggel nem vállalja el, minthogy a megválasztás a vállalkozó szakfértek érdekeiben áll, s a felelősség a szakírókat illeti.

Hirdetés.

A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet 1877. tanéve I-ső éves tanfolyamának 11 állami alapítványi helyére, melylyel élelmezés, lakás, fűtés, világítás és az ágy-nemű és törölközők mosatása és tandij-mentesség van egybekötve, a folyamodványok folyó év július 31-éig adandók be az intézet igazgatóságához.

Általános felvételi feltételek: Legalább 17 éves kor, 6 gymnasiumi vagy 4 reáliskolai osztálynak jó sikerrel való bevégezése, munkára képes testalkat, és jó erkölcsi magaviselet. — Az atyának vagy gyámnak nyilatkozata, miszerint az alapszabályszerű fizetések teljesítésére magát kötelezi. Végre kijelentése annak, hogy a folyamodó az intézet szervezeti rend- és fegyelmi szabályait pontról pontra átolvasta és ismeri.

Az alapítványi helyekért folyamodóknak ezenkívül szegénységüket kell kimutatniuk.

Felvétetik azonkívül az intézetbe 8–9 szabadhelyes növendék. Ezek lakást, fűtést, világítást, az ágy-neműk és törölköző mosatását és tandij-mentességet nyernek, tartoznak az intézetben étkezni és az élelmezésért annyit fizetni, mint a mennyit az állam az alapítványos növendékek élelmezéséért fizet, mi jelenleg havonként 17 frt 50 krt teszen. A folyamodványok folyó év július 31-ig adandók be.

Fentebbi általános felvételi feltételeken kívül a szülők vagyoni állását igazoló bizonyítvány melléklendő.

Felvétetnek azonkívül az intézetbe rendszeres külnövendékek, kik a fentebbi általános felvételi feltételeknek megfelelni képesek. Ezek ellátásukról maguk gondoskodnak, és évenként 20 frt tandijt fizetnek. Jelentkezési idő szeptember 30-tól október 8-ig.

Ki az általános felvételi feltételek egyik vagy másik pontjának megfelelni nem képes, rendkívüli növendékül vétethetik föl. Ajánlatos, hogy az illetők jó eleve levéllileg tudakozódjanak az intézeti igazgatóságnál.

Egyebekre az intézeti igazgatóság ad felvilágosítást és utasítást, s kívánatra az intézet szervezeti rend- és fegyelmi szabályait bérmentesen megküldi. Kolozs-Monostor június 11-kén 1876.

Vörös Sándor, tanintézeti igazgató

EGYVELEG.

* A magyar-óvári gazdasági akadémia magyar segélyegylete egy gyűjtőívet küldött be az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányához, mely szerkesztőségünkönél van letéve, hol t. olvasóink netáni szives adakozásai köszönettel fogadhatnak és nyilvánosan nyugtáztatnak.

* Uj kitüntetése derék pinczeegyletünknek. Az erdélyi pinczeegylet igazgatóságának ma küldötte meg az országos magyar gazdasági egyesület az 1875 októberben Budapesten tartott nemzetközi kiállításon nyert I. rendű dicséző oklevelét, melyben kiállított borai mind jeleseknek ítéltettek.

* Az erdélyi pincze egylet igazgató választmánya által 1876 Január 1-én kibocsájtott ujrészvények első 10% százalékának, az alapszabály 3 § értelmében f. év Julius hó első napján leendő befizetésére teljes tisztelettel kéri fel az illető részvényes urakat

az igazgató választmány megbízásából
Eöry Tivadar
egyleti titkár.

* Piaczi árainkat illetőleg megjegyezzük, hogy Naszod, Sepsi-Szt-György, Sz-Udvarhely és Torda újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk; a dévai gabonaárak 10q kilogrammnknéknak jegezve.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzálogkölcsonöket

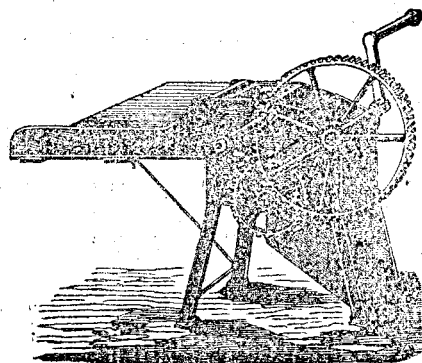
a birodalom bármely részében, telekkönyvezett nem tehermentes földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig 5¼ és 6% kamat mellett törlesztésre, rövid idő alatt és 5000 frton felülieket még előnyösebb módozatok mellett gyorsan eszközöl

(4) (10–26)

a hatóságilag engedélyezett általános
„Ipar és keskedelmi ügynöki iroda“
Kolozsvártt, belmonostorutca, 19. sz.

(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1–4 óráig)

TAUFFER FERENCZ

KOLOZSVÁRTT.

Ajánlja a már ösmeretes Mayer-féle amerikai szegszerkezetű vert vasból készült cséplő-gépjeit, kézi- és lóerőre uj javítással, Mayer Trieurs konkoly választó és különböző szelelő rostáit kedvező fizetési feltételek mellett.

(3)

(24–52)

VICTORIA biztosító társaság Kolozsvártt

(alapított 1865-ben).

Forgalmi kimutatása: (1874. decz. 31.)

Összes bevételek kezdettől	
(1865)—1873. év végéig	16.229,161 f. 17 kr. o. é.
Bevétel 1874-ik évben	3.376.862 f. 82 kr. o. é.
összesen	19.606,023 f. 99 kr. o. é.

Kifizetett károk kezdettől	
(1865)—1873. év végéig	5.355.856 f. 42 kr. o. é.

Kifizetett károk 1874. évben 1.324,799 f. 85 kr. o. é.	
összesen	6.680,656 f. 27 kr. o. é.

Kiosztott nyeremény kezdettől	
1874-ik év végéig	439.738 ft. 69 kr. o. é.
Évi díj bevétel ca.	1.500 000 ft. — kr. o. é.
összesen	4.869,989 ft. 32 kr. o. é.

Biztosításokat fogad el:

- tűz károk ellen (ha villám által okozottak is) épületekre, gyárookra, készletekre, ingókra stb.
- jégkárok ellen teljes kártérítéssel
- az ember életére minden módozatokban; — és közvetiti
- a túlélési csoport biztosításokat.

Központi iroda: Kolozsvártt, főtér 26. szám.
Vezérügynökségek: Bécs, Budapest, Grác, Praga.

Fő-ügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Nagy-Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.

Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében.

A „VICTORIA“ biztosító társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindig hiven és pontosan megfelelően, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

(1) (11—26)

VICTORIA biztosító társaság.

Piaczi árak.

A héti vásár		Egy hectolter (=162 bécsi mérő)						100 Kilogramm (=178-55 bécsi font)		1 köbméter (=0-14 bécsi köböl)	1 kilogramm (=1-78 bécsi font)
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajczárokbán											
Beszterce	jun. 6.	600	450	330	—	300	—	330	240	320	32
Brassó	jun. 2.	829	652	464	430	310	397	—	—	—	36
Csik-Szereda	jun. 7.	900	783	665	450	350	500	400	200	125	32
Déas	junius 13.	675	525	455	—	240	270	510	155	450	32
Déva	jun. 10.	810	705	615	505	830	455	270	130	136	32
Erzsébetváros	jun. 10.	700	600	500	—	340	440	200	160	300	36
Gy.-Sz.-Miklós	jun. 10.	875	600	450	425	275	425	250	80	—	32
Fogaras	jun. 8.	630	450	350	—	410	360	280	150	440	36
K-Fehérvár	jun. 10.	850	600	486	—	40	426	400	170	300	38
Kolozsvár	junius 15.	760	600	510	320	285	350	260	130	360	42
M-Vásárhely	jun. 8.	655	420	505	200	242	360	290	50	335	34
Naszód	máj. 25.	660	500	330	330	20	330	200	110	125	30
Nagy-Enyed	jun. 8.	725	575	425	—	340	400	290	50	444	36
N.-Szeben	junius 13.	660	535	400	460	320	370	240	—	350	40
S.-Sz.-György	máj. 29.	680	620	380	—	300	350	420	80	200	36
Szamosujvár	junius 12.	822	540	440	—	290	325	300	75	400	34
Sz.-Régen	jun. 8.	733	433	391	299	289	439	200	80	240	26
Sz.-Udvarhely	május 30.	1065	800	676	—	426	640	250	100	300	36
Torda	april. 15.	660	500	360	360	270	230	210	120	1100	32
V.-Hunyad	junius 10.	810	600	490	—	—	466	200	100	600	36

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

16/16 lap	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	széri hirdeteskör											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—	—
7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—	—
3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—	—
1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—	—
—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50	—

Azoanivd) 30 kr. helyegdi) annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

TARTALOM:

Néhány szó a veres borokról. — Apró fekete rovaraink. — Társalgó. — Új irodalmi vállalat. — Hirdetés. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.